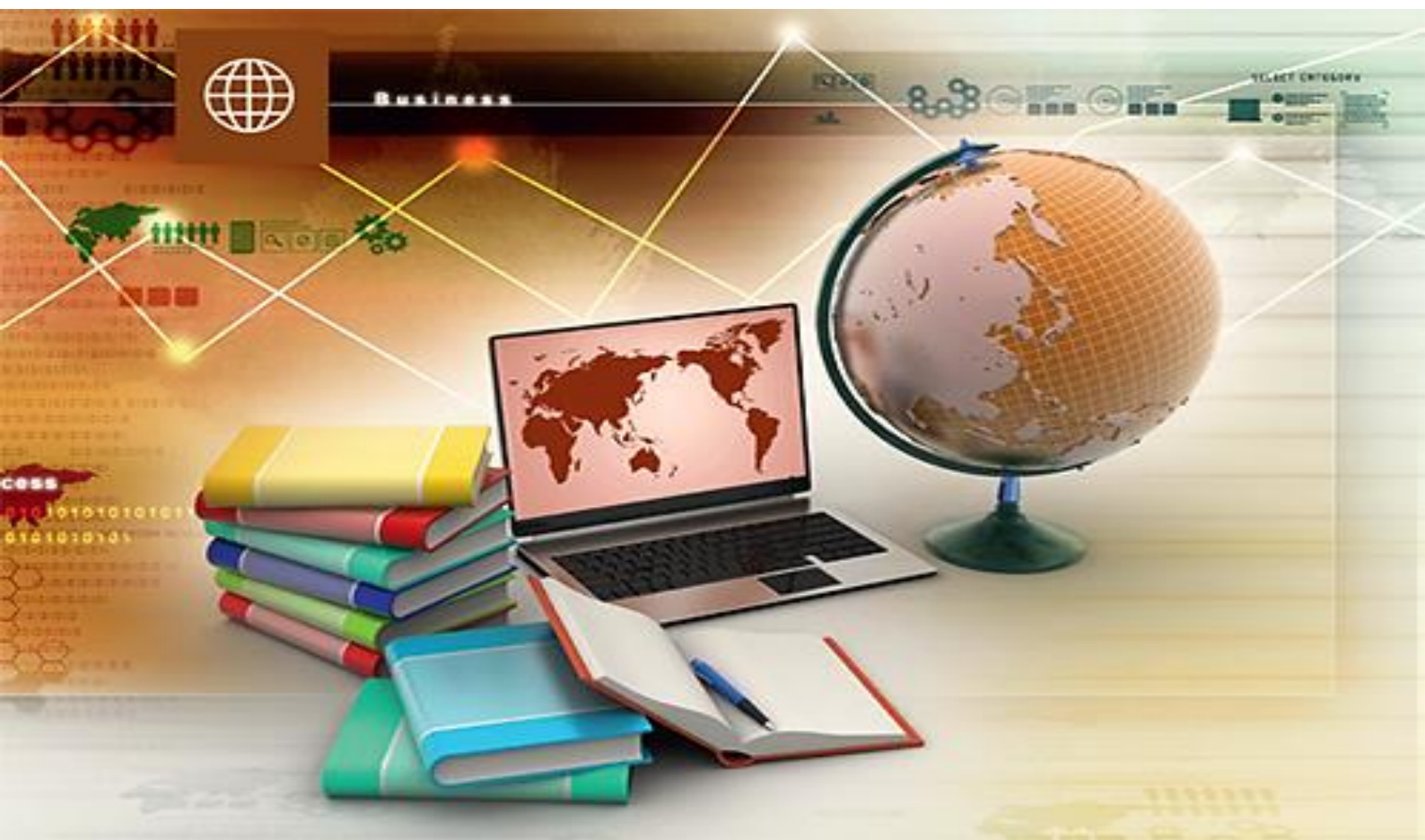

Наукова бібліотека СумДПУ імені А. С. Макаренка

Бібліографічний огляд

Проектні технології навчання

Суми – 2023

*Розкажи мені і я забуду, покажи і, можливо,
я зрозумію, дай мені зробити самому і я навчуся*
Конфуцій

В освіті сьогодення спостерігаються тенденції пошуку і розробки нових альтернативних технологій навчання – ефективних, оптимальних, результативних. Нині однією з найважливіших педагогічних проблем стало впровадження в освітній процес засобів і методів, які допомагають підростаючому поколінню самореалізуватися.

Сучасна освіта все більше орієнтується на створення інноваційних технологій і способів впливу на особистість, завдяки яким досягається баланс між соціальними та індивідуальними потребами і які, запускаючи механізм саморозвитку, самовдосконалення та самоосвіти, забезпечують готовність особистості до розвитку власної індивідуальності та творчої реалізації.

Одним із найбільш перспективних дидактичних засобів навчання, що продукує формування різноманітних навчальних компетенцій, є метод проєктів.

Педагогічну проєктну технологію, що інтегрує цілу низку дидактичних підходів, методів, прийомів та засобів, визнано метатехнологією ХХІ століття і покладено в основу вітчизняного освітньо-виховного процесу.

Вперше про метод проєктів, який ще називали також методом проблем, заговорили в США у 20-х роках минулого сторіччя. Його засновниками були американський філософ і педагог Дж. Дьюї та його учень В. Кілпатрік. Цей метод почали широко застосовувати в США, Англії, Бельгії, Німеччині та інших країнах.

Німецький педагог А. Флітнер характеризує проєктну діяльність як «навчальний процес, в якому обов'язково беруть участь розум, серце і руки», тобто осмислення самостійно отриманої інформації здійснюється через призму особистого відношення до неї і оцінку набутих результатів.

Має значення, що цінність проєктної технології полягає не так у результатах, як у самому процесі отримання цих результатів.

Проектна діяльність – одна з найперспективніших складових освітнього процесу, тому що створює умови творчого саморозвитку та самореалізації учнів, формує всі необхідні життєві компетенції, які на Раді Європи були визначені як основні в XXI столітті: полікультурні, мовленнєві, інформаційні, політичні та соціальні. Самостійне здобування знань, систематизація їх, можливість орієнтуватися в інформаційному просторі, бачити проблему і приймати рішення відбувається саме через метод проєкту.

Використання проєктної технології навчання в освітньому процесі сприяє усвідомленню здобувачами освіти власної індивідуальності, формуванню контактності, емпатії, відчуття обов'язку, рефлексивності, відповідальності.

Застосування проєктних технологій у педагогічній роботі дозволяє вирішити більшість завдань виховання і розвитку особистості. Проєктний метод як спосіб системної організації діяльності, спрямований на досягнення ефективного результату, активно впроваджується в різні сфери діяльності. Застосування цього методу в педагогіці призводить до підвищення якості навчально-виховного процесу, залучення до нього більшої кількості учасників і перетворення їх на активних суб'єктів освітньої діяльності.

Використання проєктного методу у професійній діяльності педагогів навчальних закладів України, вимагає наявності у розробників проєктів певного рівня кваліфікації, володіння системним підходом до вирішення актуальних питань своєї професійної діяльності.

Проєктування у навчально-виховному процесі спрямовує на реалізацію педагогічних цілей та завдань кожної із підсистем: виховання-самовиховання, навчання-учіння, розвиток-саморозвиток. Він виступає тим засобом, за допомогою якого стає можливим усвідомлене визначення основних орієнтирів діяльності всіх учасників навчально-виховного процесу.

До уваги бібліографічний огляд літератури за темою.

Формування в учнів початкової школи природничих знань, практичних умінь і навичок за допомогою проєктних технологій репрезентовано у статті:

Грошовенко, О. П. Формування природничих компетентностей молодших школярів засобами проєктної діяльності [Текст] / О. П. Грошовенко, Н. С. Казьмірчук, Н. Г. Вікарчук // Імідж сучасного педагога. – 2021. – № 1 (196). – 95–100. – Режим доступу: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/224198/225817>

Автором акцентовано увагу на необхідності переорієнтації початкової ланки освіти на практичну модель засвоєння знань. Предметну природознавчу компетентність названо особистісним утворенням, що характеризує здатність учня розв'язувати доступні соціально й особистісно значущі практичні та пізнавальні задачі, пов'язані зі сферою природи та відносинами «людина-природа».

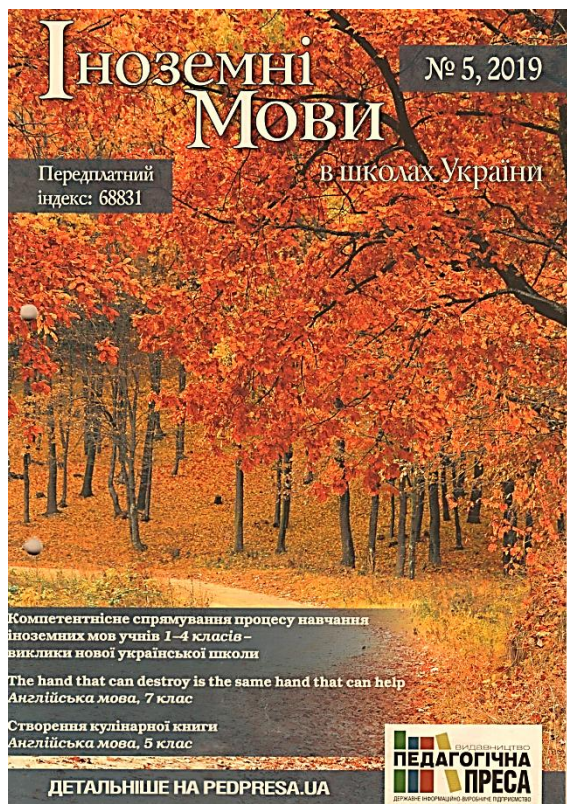
Визначено компоненти природничої компетентності молодшого школяра. Компетентнісний підхід розглянуто з позиції особистісно орієнтованої освіти, який містить, крім інтелектуальної, емоційний і моральний складники.

Підкреслено, що в умовах компетентнісного підходу в освітньому середовищі передбачено гуманістичні суб'єкт-суб'єктні відносини.

Проектна діяльність є потужним засобом інтелектуального розвитку дітей, підвищення працездатності та зацікавленості школярів різними видами діяльності. В учнів поліпшується просторова уява, пам'ять, логічне мислення, формуються основи цілісного світогляду.

Використанню проєктних технологій у навчанні іноземної мови в початковій школі присвячено публікацію:

Шпак, Н. Проєктна діяльність учнів початкової школи в умовах компетентісно орієнтованого навчання іноземної мови [Текст] : (на матеріалах німецької мови) / Н. Шпак // Іноземні мови в школах України. – 2019. – № 5. – С. 11–13.

Автором статті розглянуто особливості впровадження проєктної технології та визначено способи використання методу проєктів під час навчання іноземної мови учнів початкової школи відповідно до Концептуальних засад реформування середньої школи «Нова українська школа».

Зазначено, що метод проєктів як педагогічна технологія, інтегрує дослідницькі, пошукові та творчі методи за дидактичними принципами.

Проаналізовано моделі проєктної роботи в класі: лінійну та інтегративну. Лінійна модель на першому етапі характеризується передачею базових знань відповідно до навчального предмета від учителя до учня. На другому етапі здобуті знання закріплюються у вправах, на третьому – учні самостійно застосовують сформовані навички.

Розглянуто німецькомовну добірку окремих фрагментів проєктної роботи, складену на основі матеріалів міжнародного учнівського конкурсу у Німеччині «Begegnung mit Osteuropa». Представлена інформація може зорієнтувати діяльність учителя у плануванні змісту проєктної роботи відповідно до навчальної програми з урахуванням вікових особливостей і навчального досвіду учнів початкової школи.

Практичний досвід досягнення успішного впровадження STEM-проєкту в навчальний процес загальноосвітньої школи представлено у публікації:

Танцева, О. О. Упровадження STEM-проєктів у навчально-виховний процес: шляхи подолання труднощів [Текст] / О. О. Танцева // Управління школою. – 2018. – № 22/24. – С. 2–7.

У статті представлено методичні напрацювання щодо реалізації STEM-проєкту. Публікація містить наукове обґрунтування теми; інформацію щодо мети, завдань та назви; перелік програм; послідовність етапів роботи; опис підсумкового результату; поради з досвіду роботи щодо подолання труднощів під час створення проєкту.

Автором підкреслено, що STEM-проєкти передбачають формування критичного мислення та навичок дослідницької діяльності, створення умов щодо збалансованого гармонійного формування науково-орієнтованої освіти на основі математичної, природничої та гуманітарних профілів освіти.

STEM-проєкт – це вибір можливостей професійного розвитку та надання учням доступу до технологій. Учні в STEM-проєкті є обов’язково пошуковцями та творцями нового.

Зазначено, що серед перших завдань, які постали на підготовчому етапі створення STEM-проєкту, були формування інтересу учнів до здійснення наукових досліджень, визначення функцій вчителя, організація та підтримка пізнавальної цілеспрямованої діяльності школярів, створення умов для успішної творчої діяльності учнів.

Втілення інноваційних проєктно-рефлексивних методологічних підходів та стратегічні ідеї в організації педагогічного процесу загальноосвітньої школи означено у статті:

Пузиревич, К. В. Проектно-рефлексивна технологія навчальної самоорганізації [Текст] / К. В. Пузиревич // Педагогічна майстерня. – 2018. – № 4. – С. 21–25.

У публікації зроблено спробу описати можливості практичного запровадження проєктивно-рефлексивної технології навчальної самоорганізації, в основу якої покладено базовий механізм педагогічної системотехніки – механізм циклічної самоорганізації.

Увага приділена питанням формування життєвої компетентності та розвитку творчого потенціалу особистості школяра засобом проєктно-рефлексивної технології.

Обґрунтовано оптимальні засоби забезпечення можливостей спільного навчання дітей з різним рівнем інтелектуальних здібностей – як обдарованих, так і дітей з особливими потребами.

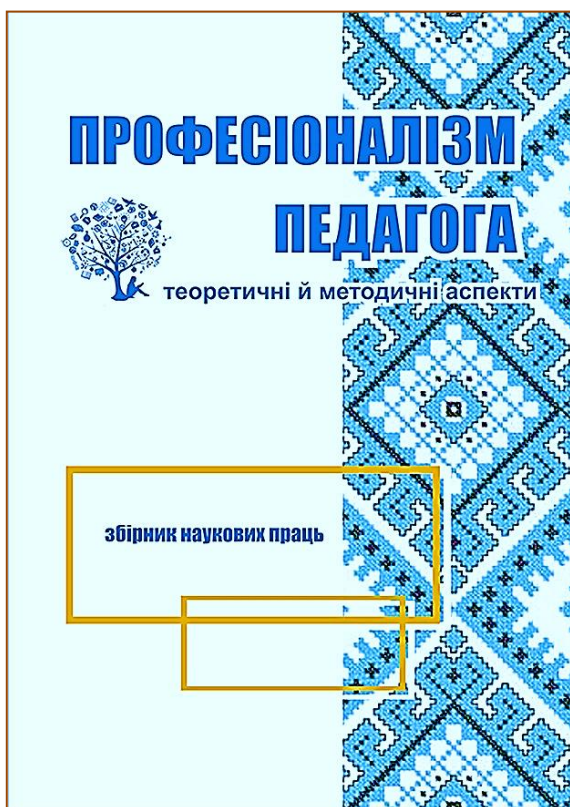
Проголошено необхідність переходу до педагогіки партнерства, педагогіки співробітництва і співтворчості.

У таблиці «Структурно-функціональна модель інноваційної освітньої діяльності» представлено організаційні етапи, складові освітньої діяльності, типи уроків, освітні завдання та зазначено дидактичні функції.

Визначено порядок проведення освітньої діяльності вчителя за допомогою проєктно-рефлексивної технології.

Можливості застосування проєктної технології навчання в системі позашкільної освіти висвітлено у статті:

Вовк, Н. Реалізація проєктної технології навчання в системі позашкільної освіти [Текст] / Н. Вовк, І. Вікторенко, І. Федь // Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. – Слов'янськ. – 2021. – Вип. (16). – С. 109–121. – Режим доступу: <http://profped.ddpu.edu.ua/article/view/246368/243843>

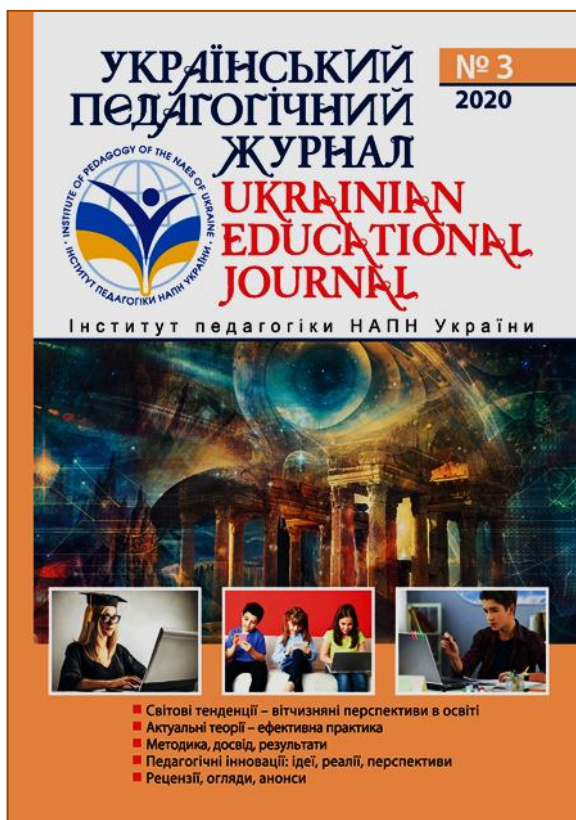
Авторами статті проголошено, що проєктне навчання в системі позашкільної освіти стимулює позитивну мотивацію до навчання. У публікації доведено, що метод проєктів дає можливість залучати до навчального процесу не тільки оперативну та когнітивну сфери, але й емоційну особистісну складову учнів.

Освітньо-виховний процес у позашкільних закладах передбачає включення вихованця у діяльність, в процесі якої відбувається виховання особистості, засвоєння знань, соціального досвіду та культури.

Розглянуто питання класифікації проєктів відповідно до методу чи діяльності. У позашкільній освіті застосовують прикладні проєкти; дослідницькі проєкти; інформаційні проєкти; рольові проєкти; ігрові проєкти; практико-орієнтовані проєкти, але здебільшого використовують змішані типи проєктів, що поєднують ознаки предметних і міжпредметних зв'язків. Зроблено висновок, що залучення вихованців до проєктної діяльності сприяє розвитку творчості, ініціативності, самостійності, стимулює процес самовдосконалення, дає можливість самоствердитися та усвідомити себе як потрібну в соціумі особистість.

Необхідність переходу від традиційного до проєктно-технологічного орієнтованого навчання обґрунтовано у статті:

Мачача, Т. Особливості організації та формування змісту дистанційного проєктно-технологічного навчання в умовах карантину [Текст] / Т. Мачача // Український педагогічний журнал. – 2020. – № 3. – С. 75–83.

У статті розкрито проблеми організації дистанційного трудового навчання і навчання технологій на основі наукових досліджень, аналізу педагогічної практики та опитувань учасників онлайн навчання в умовах карантину. Визначено ефективність розроблення педагогічних технологій та інноваційних методик.

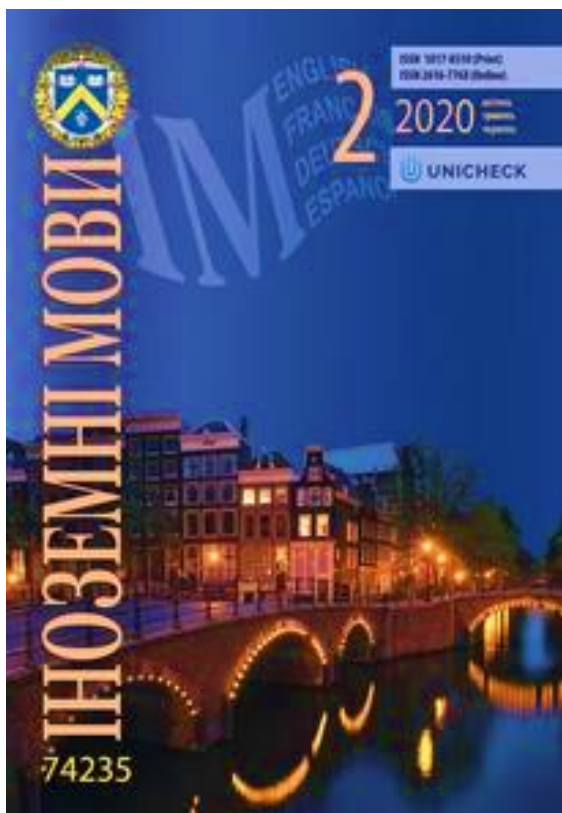
Досліджено алгоритми проєктно-технологічної діяльності з елементами змішаного або дистанційного навчання з урахуванням інтересів, потреб,

індивідуальних можливостей та особливостей учнів.

Представлено критерії, якими керується педагог під час добору навчального матеріалу. А саме це: збереження здоров'я всіх учасників дистанційного навчання; врахування правил техніки безпеки; варіативність змісту проєктно-технологічного навчання; наближення змісту до реального життя учнів; створення, самонавчання за індивідуальним темпом та алгоритмом проєктно-технологічної діяльності; встановлення зворотного зв'язку; рефлексія навчальної діяльності; способи оцінювання та самооцінювання освітніх результатів. Врахування критеріїв проєктної діяльності спонукає до підвищення ефективності навчання та створення оригінальних освітніх продуктів.

Порівняльну характеристику традиційного та проєктного навчання іноземних мов у загальній середній освіті подано у статті:

Устименко, О. М. Порівняльний аналіз технологій традиційного та проєктного навчання іноземних мов і культур учнів закладів загальної середньої освіти [Текст] / О. М. Устименко // Іноземні мови. – 2020. – № 2. – С. 47–52.

Статтю присвячено дидактичним технологіям проєктного навчання, методичним особливостям реалізації проєктної технології в освітньо-виховному процесі ЗЗСО.

Проаналізовані технології порівнюються за такими параметрами, як цілі, принципи, зміст, методи, форми навчання, функції і взаємовідносини вчителя та учнів в освітньому процесі.

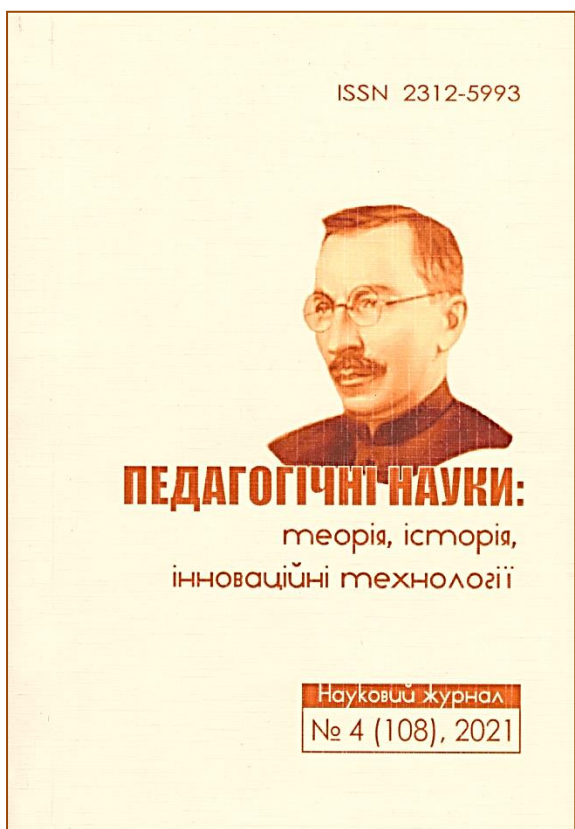
Сформульовано визначальні риси методу проєктів і проєктного навчання, описано властивості традиційного і

проєктного навчання іноземних мов. Увагу приділено міждисциплінарній та інтегральній сутності проєктного навчання іноземних мов і культур.

У статті представлено аналіз останніх досліджень і публікацій стосовно традиційних та інноваційних новітніх педагогічних технологій. Найбільш оптимальними сьогодні є діалогові, ігрові, проєктні, дослідницькі та інші технології, які зорієнтовані на реальну педагогічну взаємодію. Насамкінець в авторських таблицях наведено характеристику технологій виконання проєктних завдань, проєктного навчання та дидактичні відмінності між методом проєктів та технологією проєктного навчання.

Використання засобів проєктно-тренінгових технологій у процесі професійної підготовки майбутнього педагога у закладах вищої освіти України висвітлено у статті:

Kovalenko, N. Experimental Verification of the Effectiveness of the Structural-functional Model of the Pedagogical System of Future Teachers' Early Professional Identity Formation in Higher Education Institutions by Means of Project-Training Technologies [Text] = [Експериментальна перевірка ефективності структурно-функціональної моделі педагогічної системи формування ранньої професійної особистості майбутнього вчителя у вищому навчальному закладі за допомогою проєктно-тренінгових технологій] / N. Kovalenko // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2021. – № 4 (108). – С. 104–115.

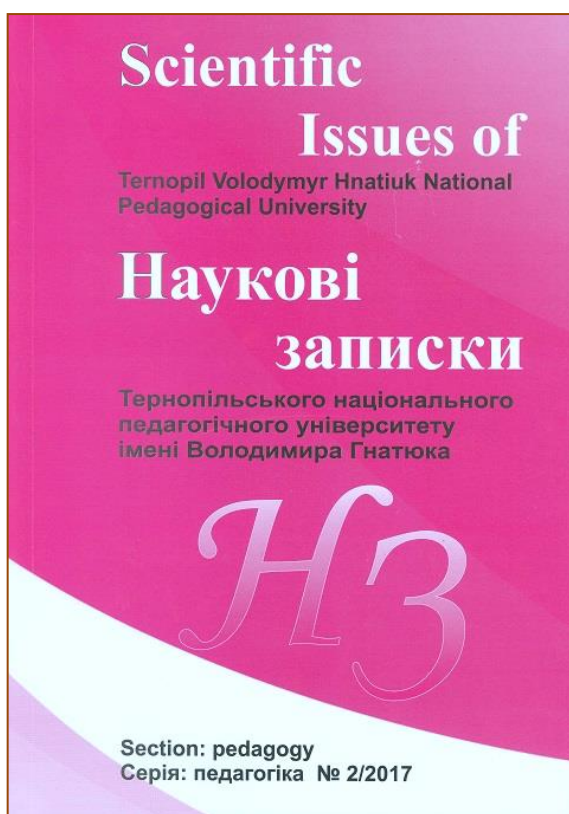
Автором публікації здійснено педагогічне дослідження стосовно формування ефективності професійної ідентичності майбутніх учителів за допомогою проєктно-тренінгових технологій у вищій освіті.

Підтверджено позитивну динаміку розвитку у майбутнього вчителя професійних якостей та показників.

Зроблено висновок, що представлена система формування ранньої професійної ідентичності майбутніх педагогів засобами проєктно-тренінгових технологій на основі наукового підходу забезпечить якісну підготовку висококваліфікованого фахівця.

Проблему ефективності використання проєктної діяльності у вищому навчальному закладі розглянуто у праці:

Чайковська, А. Проектні технології як ефективний засіб формування екологічної культури студентів [Текст] / А. Чайковська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2017. – № 2. – С. 106–113. – Режим доступу: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/8817>

Проаналізовано педагогічні можливості екологічних проєктів у вирішенні завдань сучасної екологічної освіти. З'ясовано, що реалізація проєктних технологій зумовлює зростання ролі кожного студента в навчанні та професійному самовизначенні.

Виявлено і схарактеризовано педагогічні умови використання проєктів у формуванні екологічної культури студентів.

Встановлено, що застосування методу проєктів сприяє розвитку активної природоохоронної позиції студентської молоді, формуванню у неї науково-дослідницьких і науково-практичних умінь та навичок вирішення екологічних проблем, умінь впроваджувати рішення і здатності брати на себе екологічну відповідальність за збереження навколишнього середовища. Автором доведено, що використання екологічних проєктів у навчально-виховному процесі створює умови для успішної реалізації завдань екологічної освіти і формування у студентів високого рівня екологічної культури.

Узагальнюючи представлену інформацію в бібліографічному огляді літератури, можна зробити висновок, що метод проєктів вважається одним із найперспективніших видів освітньої діяльності, тому що він створює умови для творчої самореалізації учнів та студентів, підвищує мотивацію отримання знань, сприяє розвитку інтелектуальних здібностей.

Учнівська спільнота набуває досвіду вирішення нагальних проблем з огляду на майбутнє самостійне та професійне життя.

Необхідність застосування цього методу зумовлено тим, що сьогодення освіта є сучасником зародження відкритого освітнього світового глобального простору і передбачає оновлення фахової педагогічної системи діяльності викладача.

Шановні користувачі!

*Документи, представлені у бібліографічному огляді, доступні у
фонді Наукової бібліотеки.*

*За додатковою інформацією з даної теми пропонуємо звертатися
до електронного каталогу НБ.*

<https://library.sspu.edu.ua>

Підготувала бібліотекар II категорії

Михно Л. П.